

CD KLASSIEK

Tweespan
Franck & Chausson

Violiste Isabelle Faust en pianovirtuoos Alexander Melnikov brachten voor harmonia mundi al een rist cd's uit, te beginnen met alle sonates voor piano en viool van Beethoven. Hun succes heeft zeker te maken met de fantastische klank die ze uit hun instrumenten toveren. Bij Isabelle Faust is dat in dit geval een Stradivarius Vieuxtemps uit 1710. Ook Melnikov kiest telkens zijn instrument zorgvuldig uit. Voor Francks *Sonate* en Chaussons *concerto* koos hij terecht voor een Erardpiano uit 1885, welkend, maar zachter en alleszins minder luidruchtig dan al die standaard Steinways. Nog een aspect dat hun musiceren zo geliefd maakt, is beider heldere toon. Bij laat-negentiende-eeuwse muziek gaan velen vaak in overdrive: gevoelens worden extreem opgeklopt of versuikerd.

In deze transparante vertolking van Faust en Melnikov mogen we dit werk ontdekken als een haast nieuwe schoonheid. Bijna zoals Eugène Ysaÿe het in december 1886 in première speelde en meteen het Brusselse publiek meekreeg. Die dag werd

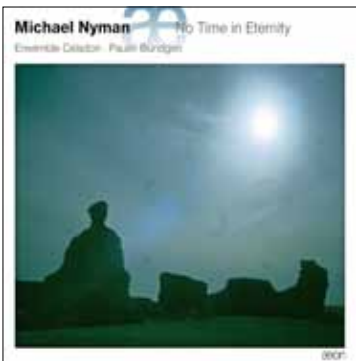
een keerpunt in de carrière van de Luikse componist.

César Franck (1822-1890) woonde en werkte als organist en conservatoriumdocent toen al veertig jaar in Parijs, maar zijn scheppende werk werd er amper gewaardeerd. Tot zijn leerling Vincent d'Indy, gesterkt door het Brusselse succes, in januari 1887 een overzichtsconcert organiseerde. Zo werd Francks oeuvre, in het bijzonder zijn strijkkwartet en deze sonate, bij het Franse publiek bekend en meteen ook aanvaard als toppunt van de Franse klassiek-romantische traditie.

De fijnbesnaarde Ernest Chausson (1855-1899) was een in wezen eenzaam en door zwaarmoedigheid geplaagd man. Op het conservatorium ruilde hij de lessen bij Massenet in voor die van César Franck. In dit concerto van zijn hand, dat weliswaar minder vaak wordt uitgevoerd dan Francks sonate, blijft de vioolpartij in balans met de Erardpiano. Melnikovs frasering en Fausts beheerste toon ontdoen deze af en toe onstuimige muziek van nodeloze bombast. (JC)

César Franck, *Sonate pour piano et violon* & Ernest Chausson, *Concerto pour piano, violon et quatuor à cordes opus 21*, door Isabelle Faust (viool), Alexander Melnikov (piano) en het Salagon Quartet, harmonia mundi, HMM 902254, 23 euro.

CD EIGENTIJD

Liederencyclus
Michael Nyman

De Brits-Joodse componist Michael Nyman, geboren in 1944, is bij het grote publiek vooral bekend van de muziek die hij schreef bij speelfilms zoals *The Piano* en als de huiscomponist van de Britse cineast Peter Greenaway. Voorts is Nyman ook uitvoerder en richtte hij een eigen ensemble op dat zijn naam draagt en in de jaren 1980 eigenzinnige interpretaties bracht van zeventiende-eeuwse muziek. Nyman muntte ook de term 'minimalistische muziek'.

Uit de muziek van Greenaways *Prospero's Books* uit 1992 groeide liedcyclus *Songs for Ariel*, oorspronkelijk geschreven voor sopraan en strijkorkest. De Franse

contratenor Paulin Bündgen liet ze bewerken voor zijn eigen stem en nam ze op als kernstuk in dit album met zijn ensemble.

Stoutmoedig vroeg Bündgen Nyman om een muziekstuk voor hem persoonlijk. Dat werd dan de titelsong *No Time in Eternity*, op een tekst uit Elisabethaans Engeland, vroege zeventiende eeuw. Nymans werk werd voor deze cd aangevuld met muziek uit die laatste periode, vooral van William Byrd (1543-1623). Tussen die werken en het eigentijdse van Nyman is er een rechtstreekse band. We horen amper verschil. Het is betoverende muziek, maar het meest betoverend is toch Bündgens stem. (EDS)

Michael Nyman, *No Time in Eternity*, door Ensemble Céladon & Paulin Bündgen, Aeon, AECD 1757, 23 euro.

BOEK ROMAN

Meesterschap
Jan Siebelink

De wortels van de Nederlandse schrijver Jan Siebelink, geboren in 1938, liggen in Velp, aan de oostzijde van de Veluwe, waar zijn vader een kleine bloemisterij dreef. Tijdens zijn studie Frans kwam Siebelink in aanraking met het werk van de Franstalige schrijver J.-K. Huysmans (1848-1907). Hij vertaalde

diens roman *A rebours* onder de titel *Tegen de keer*, omdat hij onder de indruk was van de verblindende stijl, de verheerlijking van het kwaad zowel als door Huysmans' fascinatie voor het religieuze. Met de vele boeken die hij schreef wilde Siebelink een verbinding tot stand brengen tussen het Hollandse realisme en de Franse literatuur uit het negentiende-eeuwse fin-de-siècle.

Met *Knielen op een bed violen* bereikte Siebelink in 2005 een ongekend groot publiek. Meer dan een half miljoen exemplaren gingen ervan over de toonbank, ongezien voor een Nederlandstalige roman. Het succes is wellicht te verklaren door het krachtige portret van een donker Hollandse protestantisme, maar ook Siebelinks talent personages tot leven te brengen. De roman werd in 2015 ook succesvol verfilmd. Jan Siebelink diepte de voorbije jaren de personages uit de wereld van het boek voort uit.

In *De buurjongen* volgt hij Henk Wielheesen, „een jongen wie het spreken altijd moeilijk is afgestaan”, en die bevriend is met zoon Ruben uit de grote roman. Henk komt werken in de kas van vader Sievez, het hoofdpersonage uit *Knielen op een bed violen*. Voor Vlamingen is het verhaal over kleinburgerlijke Hollandse religie en de hang naar eeuwigheid wellicht wat bevreemdend. Maar de sfeerschepping, de details van het leven op het platteland en het stilistische meesterschap van de auteur maken dit boek de moeite waard. (EDS)

Jan Siebelink, *De buurjongen*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2017, 272 blz., 16,99 euro, ISBN 978 90 2346 830 1.

BOEK POLITIEK

Gevaarlijke wereld
Tom Sauer

Tom Sauer, docent internationale politiek aan de Universiteit Antwerpen, is een mens met een missie. Hij specialiseerde zich in internationale veiligheidsvraagstukken, is op zoek

naar hoe vrede blijvend gerealiseerd kan worden en hij is een militant tegenstander van kernwapens.

In dit boek pleit Sauer voor meer gezamenlijkheid in de wereld, want enkel zo kan de strijd voor vrede worden gewonnen. Eerst neemt hij ons mee naar het recente verleden, naar het einde van de Koude Oorlog, de val van het communisme en de opkomst van het militante islamisme. Volgens Sauer moeten we begrijpen waarom terroristen zich opblazen, waarom Poetin Oekraïne onveilig maakt en waarom kernwapens een gevaar blijven. De auteur beschrijft haarfijn hoe die bedreigingen zijn ontstaan en wat de uitwegen zijn. Hij wil ook een mechanisme blootleggen in de drie kwesties die de vrede onophoudelijk bedreigen.

Het boek stelt ongemakkelijke vragen. Bijvoorbeeld over de relaties van de Europese Unie met Rusland op een moment dat de Russische beer in het nauw is gedreven. Sauer oppert ook meer te investeren om de sociaaleconomische kloof in de wereld te dichten. Aan het einde schetst hij echter een aantal pessimistische scenario's over de toekomst. De lezer rest de hoop dat ze niet bewaarheid worden. (EDS)

Tom Sauer, *De strijd voor vrede*, Polis, Antwerpen, 2017, 244 blz., 19,99 euro, ISBN 978 94 6310 222 3.

BOEK NON-FICTIE

Strijdgewoel
George Orwell

De Britse schrijver George Orwell, schuilnaam van Eric Blair (1903-1950), werd wereldberoemd met twee boeken. Het eerste is de antistalinistische satire *Animal Farm* uit 1945 (vertaald als *Dierenboerderij* en *Boerderij der dieren*). Het tweede is de anti-utopische toekomstroman *1984* uit 1949, waarin Orwell een somber beeld ophangt van hoe 1984 er zou uitzien: een totalitaire samenleving onder de controle van de onbereikbare dictator Big Brother. Met beide boeken wilde de schrijver de wereld waarschuwen voor het totalitarisme.

Onlangs verscheen een nieuwe Nederlandse vertaling van een minder bekend boek dat aan de beide succesromans voorafgaat en er de inspiratiebron voor is. *Homage to Catalonia* (Saluut aan Catalonië) rolde van de persen in 1938 en vertelt over Orwells belevenissen tijdens de Spaanse Burgeroorlog. Het prijkt nu in de reeks *Oorlogsdomein*, literaire evocaties van strijdgewoel.

George Orwell was in de jaren 1930 een pionier van de zogenoemde participerende journalistiek. In december 1936 trok hij naar Spanje om er over de Spaanse Burgeroorlog (die tot 1939 zou duren) te berichten, maar hij besloot zich in Barcelona te melden als vrijwilliger bij de linkse republikeinen. Hij nam dienst bij de milite van de trotskistische POUM, een keuze waarover hij amper nadacht.

Orwell beschrijft een vreemde troep waarvan de leden eigenlijk meer in een utopische samenleving zijn geïnteresseerd dan in militaire training. Tot zijn grote verbazing ontdekt hij dat linkse idealisten – er strenden heel wat buitenlandse vrijwilligers mee – gedesillusioneerde geraken. In Catalonië leert Orwell de dictatoriale aard van het stalinisme

kennen. Moskougezinde communisten hanteren lastercampagnes, valse beschuldigingen, huiszoekingen en arrestaties als wapen in de strijd tegen andersdenkenden. Wanneer de POUM in juni 1937 verboden wordt, ontvlucht Orwell Barcelona.

Net dit boek werd het meest gelezen boek over de Spaanse Burgeroorlog, die vandaag wordt beschouwd als de proloog van de Tweede Wereldoorlog. Het eindigt met een fantastische zin: „Pas op voor mijn partijdigheid, mijn feitelijke vergissingen en de vertekening die onvermijdelijk het gevolg is van het feit dat ik maar één hoekje van de gebeurtenissen heb gezien.” (EDS)

George Orwell, *Saluut aan Catalonië*, Arbeiderspers, Amsterdam, 2017, 288 blz., 24,99 euro, ISBN 978 90 2951 460 6.